

EMPORDÀ FEDERAL

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Figueres . . . 2.50 pessetes trimestre
Fora . . . 3.00

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA, 7

NÚMERO SOLT: 20 CÈNTIMS

ANY XX

FIGUERES, 26 SETEMBRE DE 1986

TERCERA ÈPOCA NÚM. 963

CAL GUANYAR LA GUERRA

Cal guanyar la guerra. Guanyar la guerra és l'organització, la decisió, el comandament únic, la disciplina, la concentració dels recursos del país i la direcció en un sol punt. Tots els instruments de guerra es necessiten per esclafar per sempre el feixisme.

Com digué "La Passionària", cal morir en peu, abans de viure de genolls. I un poble que està disposat a morir, abans que ésser esclau, vencerà i vencerà sempre. Un sol poder junt al Govern popular, sota un sol comandament, amb una sola disciplina vers el triomf decisiu.

Cal guanyar la guerra!

La premsa gironina en el context de la guerra

PERE CORNELLÀ I ROCA

El 14 d'abril de 1931, el mateix dia en què es proclamava la República a l'estat espanyol, apareixien a la *Gaceta de Madrid* dos decrets importantíssims: el primer fixava l'estatut jurídic del nou Govern provisional, afirmant que la seva activitat seria orientada "no sólo en el acatamiento de la libertad personal y cuanto ha constituido en nuestro régimen constitucional el estatuto de los derechos ciudadanos, sino que aspira a ensancharlos, adoptando garantías de ampara para aquellos derechos". Aquesta declaració trencava evidentment amb el règim de censura imposat per la dictadura. El segon

decret concedia una àmplia amnistia per delictes polítics, socials i d'impremta.

La declaració del Govern provisional a favor dels drets dels ciutadans quedà reflectida en l'article 34è. de la Constitució de 9 de desembre de 1931: "Toda persona tiene derecho a emitir libremente sus ideas y opiniones, valiéndose de cualquier medio de difusión, sin sujetarse a la previa censura. En ningún caso podrá recogerse la edición de libros y periódicos sino en virtud de mandamiento de juez competente. No podrá decretarse la suspensión de ningún periódico sino por sentencia firme".

Malgrat tot és sabut que aquests drets foren, amb molta freqüència, conculcats o suspesos mitjançant normes que n'impedien el lliure exercici. Per exemple, la Llei d'Or-

dre Públic de 28 de juliol de 1933 preveia, en cas de suspensió de les garanties constitucionals, que "de todos los impresos, con excepción de los libros, que sirvan para defender ideas u opiniones políticas o sociales, sean presentados a sellar, dos horas antes de ser publicados, los ejemplares que marca la ley de Policía de Imprenta; tiempo que se reducirá a una hora para los periódicos diarios". Aquest precepte era, evidentment, anticonstitucional. El mateix Estatut de Catalunya, a l'article 5è., determinava que "de conformitat amb el que preveu l'article 15è. de la Constitució, la Generalitat executarà la legislació de l'Estat en les següents matèries: ... 8a. Règim de Premsa, Associacions, reunions i espectacles públics". Podem ressaltar, per exemple, les dificultats per les quals tra-

LA GUERRA CIVIL

vessà la premsa catalanista d'esquerres a partir dels fets d'octubre del 1934 fins les eleccions del Front d'Esquerres de febrer de 1936.

El règim de la premsa durant la guerra dels tres anys

La revolta facciosa, iniciada el 17 de juliol de 1936, provocà, sens dubte, un veritable desgavell a nivell d'estat. Tothom, independentment de la seva condició social i del seu treball, en va haver de sofrir les conseqüències. I entre els que van rebre d'una forma més immediata els efectes de la guerra, hi trobem els diaris i els periodistes. De seguida que l'estat quedà dividit en dos bàndols irreconciliables començà la persecució dels diaris, o sia, de la llibertat d'expressió. Tots aquells que eren contraris a la tendència política dominant eren eliminats, ja sia d'una manera definitiva o bé substituïts per d'altres de tendència oposada. Aquesta fou una cruel realitat que hagueren de viure els periodistes i els periòdics, però no és menys cert que aquesta cruel realitat era lògica i conseqüent amb els interessos de cadascun dels bàndols rivals. Pensem, sobretot, que si a la zona republicana s'actuava amb duresa, s'obra va en defensa d'una legalitat que, precisament, els revoltats, contraris a qualsevol regla democràtica de convivència, pretenien subvertir. Evidentment no és el mateix lluitar per mantenir la legalitat emana da de les urnes que lluitar en contra d'ella amb la força dels fusells.

Durant els tres anys de guerra la situació de la premsa a les dues zones fou diametralment oposada. Mentre que a la zona facciosa s'arribava, mitjançant una sèrie de decrets, a promulgar una *Ley de Prensa* (22 d'abril de 1938) que controlaria escrupolosament totes les publicacions, a la zona republicana no es realitzà cap mena de legislació sobre premsa i la situació dependé de la correlació de forces dels diferents Governos republicans (i de la Generalitat en el cas de Catalunya).

La premsa a Girona abans de la guerra (1931-1936)

Després de set anys seguits de censura militar, sota la dictadura del General Primo de Rivera, la passió política es desenfrenà im-

mediatament a partir de les eleccions municipals del 12 d'abril de 1931. L'adveniment de la Segona República i el gran interès popular pels esdeveniments que tenen lloc al país fan que la premsa assoleixi nivells de difusió molt superiors als d'etapes històriques anteriors. És una bona època per la premsa, dins la qual —encara que hi trobem publicacions de vida efímera— alguns periòdics enregistren tirades molt altes. A la ciutat de Girona es poden citar L'AUTONOMISTA i EL DIARI DE GIRONA; a comarques destacà ACCIÓN SOCIAL OBRERA de Sant Feliu de Guíxols.

Malgrat que la majoria dels periòdics es declaren independents, tots tenen les seves preferències polítiques i/o sindicals i es converteixen, de fet, en òrgans oficiosos dels diferents partits i sindicats.

S'establí una dura competència entre les principals publicacions per tal d'oferir al lector la millor informació possible amb la millor presentació. Les col·laboracions habituals de destacades personalitats en els camps de la cultura i de la política els atorgaren el prestigi i la confiança entre els seus lectors.

Els diaris de la perifèria de les grans ciutats de les comarques — en el nostre cas Girona, Olot, Figueres, ...— restaren condemnats a desaparèixer d'una forma més o menys ràpida en no poder competir en qualitat i nombre de vendes amb els grans diaris de les mateixes comarques, ja siguin de dretes (EL NORTE, DIARI DE GIRONA, ...), ja siguin d'esquerres (L'AUTONOMISTA, EMPORDÀ FEDERAL, ...). Igualment, els mateixos diaris que posem com a exemple de dominants dins la premsa comarcal estaven, també, molt condicionats per la competència dels grans diaris barcelonins.

No és gens estrany, doncs, que —al llarg de la República— trobem a les nostres comarques una munió de periòdics que apareixen i desapareixen com per art de màgia.

La premsa durant la guerra

El trasbals originat per la guerra civil es deixà notar a les nostres comarques amb la mateixa intensitat de què parlàvem unes línies enrera.

Totes aquelles publicacions que durant la Segona República havien destacat pel seu conservadurisme, mostrant-se crítiques amb els governs d'esquerra, van desaparèixer

immediatament del mapa periodístic de les nostres contrades. Així, diaris gironins de tan llarga tradició com el DIARI DE GIRONA (de la Lliga) i el NORD (tradicionalista), per posar-ne dos exemples, es veieren forçats per les circumstàncies adverses al seu pensament polític a renunciar a la seva tasca i abandonar material i maquinària en mans de les organitzacions obreres, les quals assoliren el poder per primera vegada.

A causa d'això que acabem de dir i a la desaparició d'una sèrie de publicacions que pel seu caire —humorístiques, per exemple— i/o pel seu curt tiratge renunciaren a continuar endavant, el periodisme quedà completament alterat a les comarques de Girona. Fixem-nos en el nombre de publicacions:

comarca	nombre de publicacions durant la República	nombre de publicacions durant la guerra
La Cerdanya	5	1
L'Alt Empordà	29	6
El Baix Empordà	29	2
La Garrotxa	37	5
El Gironès	94	11
El Ripollès	19	2
La Selva	12	1
Total	225	28

El canvi fou radical: de les publicacions periòdiques de la Segona República, solament un 12,4% continuaren editant-se durant la guerra. Totes les publicacions contràries a la revolució social foren eliminades. El balanç de la premsa gironina a partir de l'aixecament feixista és, doncs, desolador.

La vida d'aquestes 28 publicacions fou bastant irregular i estretament lligada amb l'evolució política de Catalunya durant la guerra. Hi podem distingir quatre etapes ben definides, les quals veurem seguidament.

L'aixecament militar i la creació dels Comitès Antifeixistes

Arran de la sublevació militar, la Generalitat creà, el 21 de juliol de 1936, els Comitès Antifeixistes per tal de fer front a la sublevació i mantenir l'ordre republicà. En aquests Comitès, s'hi aplegaren els partits polítics i les organitzacions sindicals del Front d'Esquerres. Per primera vegada les organitzacions obreres assoleixen el poder polític.

En aquesta primera etapa de la guerra trobem 14 publicacions, 8

Relació i característiques de la premsa. 1936-1939

Títol	Naturalesa	Localitat	Data		Llengua	Periodicitat
			fundació	desaparició		
ARA	Esquerra	Palafrugell	1931	1937	catalana	setmanal
AUTONOMISTA, L'	E.R.C.	Girona	1898	1939	bilingüe	diari
AVANT..!	POUM-JCI	Figueres	1931	1937	catalana	setmanal
BANCARI OLOTÍ	U.G.T.	Olot	1937	1938	catalana	trimestral
BOLETÍN DE LA CNT-FAI	C.N.T. - F.A.I.	Girona	1937	1937	bilingüe	?
BROLLADOR	Comitè Antifeixista	Figueres	1936	1936	catalana	setmanal
BUTLLETÍ del G.E. i E.G.	Esportiu	Girona	1920	1937	catalana	mensual
CAMARADA	P.O.U.M.	Olot	1937	1937	catalana	setmanal
CIUTAT D'OLOT, LA	Esquerra	Olot	1932	1936	catalana	setmanal
COMBAT	Comitè Antifeixista	Girona	1936	1936	catalana	?
EMPORDÀ FEDERAL	E.R.C.	Figueres	1911	1938	catalana	setmanal
ESCOLA NOVA	U.G.T.	Girona	1936	1937	catalana	setmanal
ESPURNA, L'	P.O.U.M.	Girona	1932	1937	catalana	diari
ESTEL	U.G.T.	Girona	1937	1938	catalana	mensual
FRONT	PSUC - UGT	Girona	1936	1939	catalana	diari
GERMANOR	Escolar	Olot	1936	1936	bilingüe	mensual
GERONA C.N.T.	C.N.T.	Girona	1937	1937	bilingüe	diari
GOL	Esportiu	Figueres	1932	1936	catalana	quinzenal
¡HUMANISMO!	C.N.T. - F.A.I.	Ripoll	1936	1937	castellà	setmanal
LUCHA, A LA	C.N.T. - F.A.I.	Figueres	1937	1937	castellà	setmanal
NOSTRE IDEAL CLUB	Informatiu	Palamós	1936	1936	catalana	mensual
ORIENTACIÓN	Militar	Girona	1938	1939	castellana	quinzenal
REPÚBLICA	Militar	Campamento	1938	1939	castellana	diari
SEMRADOR	C.N.T.	Puigcerdà	1936	1937	castellana	setmanal
TRIOMF	U.G.T.	Ripoll	1936	1937	catalana	setmanal
VEU DEL POBLE, LA	Federació de Sindicats Agrícoles	Sta. Coloma de Farners	1936	1937	catalana	setmanal
VIATGE	U.G.T.	Girona	1937	1937	catalana	mensual
VIBRACIONS	C.N.T.	Figueres	1937	1937	castellana	setmanal

de les quals es publicaven abans del conflicte:

ARA (subtitulat *Diari del poble!*). Setmanari catalanista d'esquerra. S'edità a Palafrugell en dues èpoques: 1931-1934 i 1936-1937.

L'AUTONOMISTA (*Diari d'esquerra*). El conegut diari de la família Rahola era el més antic dels que es publicaren durant la guerra. Començà a publicar-se el 1898 i desaparegué el gener de 1939. Durant la seva llarga vida havia portat diferents subtítols: "*Diario Republicano de Avisos y Noticias*", "*Periódico de Avisos y Noticias*", "*Diari Federalista Republicà i d'Avisos*", "*Diario Republicano de avisos y noticias*" (Durant la Segona República, com a portantveu oficios de l'Esquerra Republicana de Catalunya) i *Diari d'Esquerra* en esclatar la guerra. Del 1936 al 1939 fou el portantveu dels grups d'esquerra més moderats. Juntament amb el DIARI DE GIRONA —amb el qual mantingué una gran rivalitat— fou el de més prestigi i audiència a Girona.

El *Butlletí Mensual del Grup Excursionista i Esportiu Gironí* aparegué entre 1920 i 1937. De-

dicat a temes esportius de les diferents seccions de la prestigiosa entitat. En esclatar la guerra, la Junta del Grup, conscient de la nova situació, dimiteix i deixa la direcció de l'entitat a mans d'un Comitè format per homes de la C.N.T. i de la U.G.T. Reaparegué l'any 1941, totalment castellanitzat.

LA CIUTAT D'OLOT (*Setmanari d'informació Catalanista-Republicà*). S'edità a Olot entre el 21 de maig de 1932 i l'agost de 1936. El darrer número (8 d'agost) relata la repercussió de la sublevació feixista a Olot.

EMPORDÀ FEDERAL. Es publicà a Figueres entre 1911 i 1938. Exercí una considerable influència com a propagador de la doctrina federalista dins el moviment polític alt-empordanès; s'identificava amb el republicanisme federal propugnat per Pi i Margall. Durant la República i la guerra civil adoptà postures més obreristes.

L'ESPURNA (*Portantveu del P.O.U.M. a les Comarques Gironines*). Era la continuació del diari aparegut el 1932 com a portantveu del Bloc Obrer i Camperol. Es publicà fins el juny

de 1937. Es proclamava defensor del socialisme revolucionari.

GOL (*Quinzenari Esportiu-Humorístic-Literari*). Aparegué el desembre de 1932 i deixà de publicar-se el desembre de 1936. Esdevingué el periòdic humorístic més volgut de Figueres.

NOSTRE IDEAL CLUB (*Portantveu del club del mateix nom, Palamós*). N'aparegueren 11 números entre gener i desembre de 1936. Fou una revista dedicada a notes literàries i informatives, a les seves pàgines no s'al·ludí en cap moment a la guerra.

Les 6 publicacions restants apareixen en aquesta època:

AVANT..! (*Partit Obrer d'Unificació Marxista - Joventut Comunista Ibèrica*). Editat a Figueres. Aparegué el juny de 1931 com a *periòdic d'esquerra*, "*portantveu d'avançada de l'empordà*"; el març de 1933 passà a dependre del Bloc Obrer i Camperol. Entre 1933 i 1935 deixà de publicar-se. El 4 de desembre de 1936 reaparegué com a diari revolucionari del P.O.U.M. i de la J.C.I. El maig de 1937 deixà de publicar-se definitivament.

El taller on s'imprimia "L'Autonomista", i el seu director, Dàrius Rahola.

COMBAT (*Diari Antifeixista de la tarda*). Publicat pel Comitè revolucionari de la ciutat de Girona. Es publicà entre els mesos de juliol i setembre de 1936.

ESCOLA NOVA (U.G.T. Òrgan de la Federació de Treballadors de L'Ensenyança. Secció de Girona. I.T.E.). Es publicà des de setembre de 1936 fins el novembre de 1937. Es definia com a òrgan de combat, de direcció, d'orientació de l'Escola Nova.

SEMBRADOR (*Órgano Comarcal de las Juventudes Libertarias del Ter y Fresser*). Publicat a Puigcerdà entre el juliol de 1936 i el maig de 1937. Era el portantveu de la C.N.T. i de les Joventuts Llibertàries de la comarca.

TRIOMF (*Órgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya, adherit a la Internacional Comunista, i de les Joventuts Socialistes Unificades. Butlletí de la Unió General de Treballadors*). Es publicà a Ripoll entre agost de 1936 i agost de 1937.

LA VEU DEL POBLE (*Portantveu de la Federació de Sindicats Agrícoles Cooperatius de la*

Comarca de la Selva). Es publicà a partir d'agost de 1936 i desaparegué l'any 1938. Editat a Santa Coloma de Farners.

Del 27 de setembre de 1936 al maig de 1937

S'aboleixen les milícies Antifeixistes, en entrar la C.N.T. a formar part del Govern de la Generalitat, encara que amb escrúpols de contradir la seva ideologia àcrata, i es restableix l'estructura estatal republicana. Els socialistes i comunistes es mostren partidaris de mantenir l'antic estat republicà i deturar el procés revolucionari fins al final de la guerra per tal de no perdre la col·laboració dels grups petit-burguesos republicans i atreure's l'ajut de França i del Regne Unit. C.N.T., F.A.I. i el P.O.U.M. eren partidaris de continuar el procés revolucionari.

Durant aquesta segona etapa de la guerra civil apareixen 11 noves publicacions:

BOLETÍN DE LA C.N.T. - F.A.I., de propaganda revolucionària que es publicà interinament, l'any 1937 —a Girona—, esperant l'edició de **GERONA C.N.T.**

BROLLADOR (*Setmanari del Comitè Comarcal de les Milícies Antifeixistes de l'Alt Empordà*). Apareix a Figueres el 8 d'octubre de 1936, data en què el Govern de la Generalitat ja havia decretat la dissolució dels Comitès. S'autodefinia com d'extrema esquerra i seguidor del federalisme pimgallià.

CAMARADA (*Setmanari comarcal portantveu de la Joventut Comunista Ibèrica i del Partit Obrer d'Unificació Marxista*). Es publicà entre març i maig de 1937, a Olot.

ESTEL, era el portantveu de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya de la U.G.T. a les comarques gironines. Es publicà entre gener de 1937 i abril de 1938 a Girona.

FRONT, òrgan del Partit Socialista Unificat de Catalunya (I.C.) i de la Unió General de Treballadors. Fou la més duradora de les publicacions aparegudes durant la guerra a Girona: d'octubre de 1936 a gener de 1939.

GERMANOR, publicació del Grup Escolar "Germanor" d'Olot. Apareix el novembre de 1936,

Año I - Núm. 14 Puigcerdà, 25 Octubre 1936 15 cts. ejemplar
C. N. T. F. A. I.

Sembrador

Órgano Comarcal de las Juventudes Libertarias del Ter y Fresser

HACIA LA VICTORIA FINAL

Nuestras Milicias avanzan victoriosas en todos los

¡HUMANISMO!

Órgano de la C. N. T. y de la F. A. I. de la localidad de Ripoll - semanario de superación y combate
Año I - Núm. 4 - Ripoll 21 Octubre 1936 - Redacción y administración: P. República, 4 1.º - Número sueldo: 20 céntimos

EDUCACIONAL

Nuestro concepto de la Revolución

Hay que destruir las viejas moldes en que se cimienta

Entendemos los valores sociales que impelen al hombre a la madurez y seré bueno y perfecto, pues el hombre es producto del ambiente.

Cronologia de la premsa durant la guerra

		1936					1937					1938					1939				
		J	A	S	O	N	D	G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D	G	F
ARA	1931																				
L'AUTONOMISTA	1898																				
AVANT...!	1931																				
BANCARI OLOTÍ																					
BOLETÍN DE LA C.N.T.-F.A.I.																					
BROLLADOR																					
BUTLLETÍ DEL G.E. i E.G.	1920																				
CAMARADA																					
LA CIUTAT D'OTOT	1932																				
COMBAT																					
EMPORDÀ FEDERAL	1911																				
ESCOLA NOVA																					
L'ESPURNA	1932																				
ESTEL																					
FRONT																					
GERMANOR																					
GERONA C.N.T.																					
GOL	1932																				
¡ HUMANISMO !																					
A LA LUCHA																					
NOSTRE IDEAL CLUB	1936																				
ORIENTACIÓN																					
REPÚBLICA																					
SEMBRADOR																					
TRIOMF																					
LA VEU DEL POBLE																					
VIATGE																					
VIBRACIONES																					

redactat pels alumnes de l'escola.

GERONA C.N.T. (*Órgano Confederal de la II Región*). D'informació i propaganda anarquista. La publicació s'inicià el mes de juny de 1937 i finalitzà el desembre del mateix any, a Girona.

¡HUMANISMO! (*Órgano de la C.N.T. y de la F.A.I. de la localidad de Ripoll. Semanario de superación y combate*). Es publicà entre octubre de 1936 i octubre de 1937.

A LA LUCHA (*Órgano de la Federación Comarcal de Juventudes Libertarias*), portantveu de la C.N.T. - F.A.I. de Figueres. Es publicà de febrer a abril de 1937.

VIATGE, portantveu de la Cambra del Viatjant i Representant d'U.G.T. a les comarques gironines. Publicat a Girona a partir d'agost de 1937.

VIBRACIONES (*Semanario del movimiento libertario del Alto Ampurdán*). Fou el portantveu de la Federació de Sindicats Únics de l'Alt Empordà i s'imprimí a Girona, als tallers de GERONA C.N.T. (que havien

pertangut al *DIARI DE GIRO-NA*), entre juny i novembre de 1937.

Dels fets de maig de 1937 a l'abril de 1938

Durant l'etapa anterior el P.S.U.C. havia augmentat molt ràpidament el nombre de militants i, també, la U.G.T. que superà la C.N.T.; això fou possible gràcies a l'augment del prestigi dels comunistes per causes diverses: disciplina interna, influència dins l'exèrcit republicà i decisió d'ajornament de la "revolució social" que satisfieia les classes mitjanes, receloses de la C.N.T.

L'augment del cost de la vida, els retrocessos militars de l'exèrcit republicà i les ànsies revolucionàries de la C.N.T., de la F.A.I. i del P.O.U.M. foren els motors del motí que desembocà en els fets de maig. C.N.T., F.A.I. i P.O.U.M. s'enfronten amb el P.S.U.C., l'E.R.C. i la policia estatal. Finalment la C.N.T. desautoritzà el motí. S'obrí una etapa de predomini polític del P.S.U.C.; la C.N.T. quedà exclosa del Govern de la Generalitat i el P.O.U.M. fou liquidat. Les publicacions del P.O.U.M. deixen d'editar-se.

Durant aquest període de temps aparegué una sola publicació: *BANCARI OLOTÍ*, Butlletí trimestral del Sindicat de Treballadors del Crèdit i de les Finances, adherit a la Federació Catalana de Treballadors de Banca, Borsa i Estalvi de la U.G.T.; se'n publicaren dos números, a Olot, entre octubre de 1937 i gener de 1938.

D'abril de 1938 al final de la guerra

Amb l'entrada de les tropes franquistes a les terres catalanes, començava la darrera i definitiva fase de la guerra civil. Els problemes econòmics, els problemes de proveïment, la manca de paper foren els elements determinants de la progressiva desaparició dels mitjans d'informació de les nostres comarques. *L'AUTONOMISTA* i *FRONT* són els únics periòdics de les etapes anteriors que continuen fins el final de la guerra. Al final de 1938, en plena retirada de les tropes fidels al règim republicà, apareixen dues publicacions de caire militar:

ORIENTACIÓN (*Boletín quincenal editado por el Comisariado*

del Batallón de Retaguardia nº 20). Aparegué, a Girona, el novembre de 1938 i el gener de 1939 deixà de publicar-se.

REPÚBLICA (*Diario órgano de las bases de Carabineros*). Es començà a publicar, segurament, a finals de 1938 i el darrer número sortí a principis de febrer de 1939. Aquest diari, en la seva capçalera indica que es publicava a *Campamento* (possiblement alguna base del Pirineu garrotxí).

Balanz d'aquestes publicacions

La mitjana de vida de les 28 publicacions ressenyades va ser de 9 mesos. L'**AUTONOMISTA** fou l'única publicació que aparegué regularment durant tot el període de guerra. **FRONT** (P.S.U.C. - U.G.T.) el seguí en importància, d'octubre de 1936 al final de la guerra.

La mitjana de vida de les publicacions dels diferents partits i sindicats fou aquesta: publicacions d'E.R.C., 15 mesos; del P.S.U.C. - U.G.T., 13 mesos; de la CNT - FAI, 7,5 mesos; del POUM, 7 mesos; les publicacions militars, dels Comitès Antifeixistes i de la Federació de Sindicats Agrícoles no superen la mitjana de 3 mesos de vida. S'observa, per tant, un clar predomini polític de l'E.R.C., el P.S.U.C. i la U.G.T. sobre la resta d'organitzacions.

Pel que fa referència a les localitats on es publicà aquesta premsa,

observem el lògic predomini de la ciutat de Girona sobre la resta: Girona, 11 publicacions; Figueres, 6; Olot, 4; Ripoll, 2; Palafrugell, Palamós, Puigcerdà i Santa Coloma de Farners, 1 cadascuna.

Els setmanaris —13— predominen sobre les publicacions diàries i les mensuals —5 cadascuna—; 2 eren quinzenals i solament 1 trimestral.

18 de les publicacions eren escrites de cap a cap en català, 6 en castellà i 4 utilitzaven les dues llengües alhora. Les publicacions en llengua castellana correponen a la CNT - FAI i als militars. La C.N.T.-F.A.I. va ser l'única organització que no publicà cap periòdic en català, tanmateix en publicà 2 de bilingües.

Malgrat els problemes que representa una economia de guerra, una auto-censura de les mateixes organitzacions i la censura militar imposada a partir dels fets de maig de 1937 —censures destinades a evitar la possible desmoralització de la població de la retaguarda—, aquestes publicacions constitueixen un element bàsic per a l'estudi de l'època de la guerra civil a casa nostra.

Pere Cornellà és professor de l'Escola Universitària de Mestres de Girona.

NOTES

1. Les publicacions de l'època de la guerra civil que apareixen citades en aquest article es troben disseminades pels diferents arxius de les nostres comarques, de Barcelona, i, també, a l'arxiu de la guerra civil de Salamanca. A causa del caràcter d'aquest article i per evidents raons d'extensió, obviem la relació d'aquests arxius i la relació de les publicacions que s'hi troben. Una bona part de les publicacions citades no apareixen a la *Història de la premsa catalana*, de Rafael Tasis i Joan Torrent, obra cabdal sobre el tema. Fins i tot, algunes publicacions no es troben a cap arxiu; és el cas de **LA VEU DEL POBLE** de Santa Coloma de Farners —recuperada de diversos particulars pel company Josep M. Casas— i d'**ESCOLA NOVA** de Girona, col·lecció incompleta recollida per Joan Cortés, llibreter de vell de la nostra ciutat. A ambdós companys els agraïm la informació facilitada al respecte.

2. A part de les publicacions ressenyades a l'article n'existeixen d'altres —de la mateixa època— que, per diferents motius (temàtica, dificultat de consulta, periocitat anual —i, per tant, no classificables com a premsa—, etc.) hem obviat. Són aquestes: "*Boletín Oficial de la Cámara de Comercio e Industria de Gerona*" (Girona), "*Butlletí del Casal Català*" (Olot), "*Butlletí del Gremi de Ferrers, Constructores de Carruatges i similars de les comarques gironines*. UGT" (Girona), "*El Comercio, la Industria y la agricultura de la provincia de Gerona en el año...*" (Memoria elevada a la Dirección General de Comercio y política arancelaria) (Girona), "*L'Humorístic Ripollès*" (Ripoll), "*Memoria de la labor de la Cámara en el año...*" (elevada a la Dirección General de Comercio, Industria y Trabajo) (Girona), "*Memoria de trabajo de la Cámara de Comercio e Industria de Gerona*" (Memoria de los trabajos realizados durante el año... elevada a la Dirección General de Comercio, Industria y Trabajo) (Girona), "*La nostra ruta*" (portantveu del "Recreatiu Gironí") (Girona), "*El Ressó de l'Escola*" (Palamós) i "*Unió*" (portantveu de la Cooperativa La Unió) (Girona).